

იან. 1920

ქართველ კათოლიკეთ

ქართული სიგელოვნის აგვარი

31128

ზ. ჭიჭინაძისა

ვასი ხუთი მანეთი

ტფილისი

ქაშა ამხ. „შრომა“, პლებანოვის პროსპექტი, № 37.

1920

ქართველ კათოლიკეთა ქართული ტიბი- კონის აგზავნი.

როგორც კი გავრცელდა ქართველებში კათო-
ლიკობა, იმ დღიდანვე ქართველნი შერაცხილ იქ-
მნენ რომის კათოლიკეთ.

კათოლიკების მღვდლებმა და მისიონერებმა
მოაწყვეს საეკლესიო სახლები და შეუდგენ წირვა
ლოცვის საქმეს, მაგრამ აი რა წესით:

მღვდელი სწირავდა ლათინის ტიბიკონის წე-
სით, ლათინურათ, გალობა იყო ქართული და სახა-
რება და სამოციქულოს კითხვაც ქართულს ენაზედ
იყო.

ამნაირათ დამყარდა ქართველ კათოლიკებში
რომის კათოლიკეთა საეკლესიო წესები, და რომაუ-
ლი ტიბიკონის თანახმათ წირვა-ლოცვის შესრულება
და ეკლესიების შენებაც. ეკლესიებსაც ლათინურის
ტიბიკონის წესით აკეთებდენ.

ეს გარემოება ეკლესიისა გავრცელდა თითქმის
1630 წლებამდის და საქართველოში, ქართველ კა-
თოლიკეთა ეკლესიებში, ყოველთვის ლათინურის
ტიბიკონით სრულდება წირვა ლოცვა.

ამ გარემოებას არც ქართული მთავრობა უშ-

ლიდა ხელს და გიორგი ბრწყინვალის მეფობის დროს, როცა დაარსდა თფილისში ქართველ კათოლიკეთა საეპისკოპოსო კათედრა, ეპისკოპოსის პირველ წირვას მეფეს გიორგი ბრწყინვალეც დაესწრო, წირვა ლათინურათ იქმნა შესრულებული, გიორგი ბრწყინვალეს დიდათ მოეწონა ლათინის ტიბიკონის წირვა და ეპისკოპოსს მადლობა უთხრა. ამას ასე მოწმობს „მის. დღ.“.

ამ დღიდან ქართველ მეფენი და კათალიკოზებიც ყოველთვის დიდის პატივით ეპყრობოდენ ლათინურის ტიბიკონით წირვა-ლოცვის შესრულებას.

თუმცა ასე იყო საქმე და ქართველ კათოლიკეთა ეკკლესიებში ლათინური ტიბიკონით სრულდებოდა წირვა, ხოლო ამის ძალით ქართველ კათოლიკებში ერთი ქართველიც არ გვინახავს განლატინებული.

საქართველოს ქართველ კათოლიკებს სომხებმა მოხვიეს ხელი და მას შემდეგ, რაც ვენეციის კუნძულზედ სევასტი მხითარელმა სომეხ კათოლიკეთა ძმობა დაარსა, ამათი სასწავლებელი, სომხური სტამბა და ამის შემდეგ სომხური წიგნის ბეჭდვაც დაიწყეს.

მცირე ხნის შემდეგ, მათ სომეხ კათოლიკეთა ტიბიკონის მღვდლებიც გამოზარდეს.

ეს ბედნიერი გარემოებმა სომხის მხითარისტებს მიანიჭა იმ გარემოებამ, რომ რომის ტახტზედ საქართველო შორს იყო, იგინი ქართველებს კარგად არ იცხ-

ნობდენ, მხითარისტებმა ისარგებლეს ამით და რომის ტახტს აცნობეს, რომ ჩვენ და ქართველები მეზობელი ხალხი ვართ, ამიტომ ქართველ კათოლიკების მოვლას ჩვენ ვიკისრებთო. რომის ტახტიც დასთანახმდა ამაზედ, რადგანაც მათ ლათინის წესის მღვდლების გამოგზავნა საქართველოში ერთობ უჭირდებოდათ, პირველი სიშორე და აგრეთვე ქართული ენის უცოდინარობა ხელს უშლიდათ.

ამ გარემოების წყალობით მხითარისტებმა ხელთ იგდეს საქართველო ღ უმთავრესად კი სამცხე-საათაბაგო, რაც ოსმალეთმა დაიპყრა 1630 წლის შემდეგ. რადგანაც აქ ოსმალთაგან ქართული ენა იღვევებოდა, ამიტომიც მხითარისტებმა ქართველ კათოლიკებს სომხურაოთ დაუწყეს წირვა-ლოცვის შესრულება.

ეს გარემოება ქართველებს არ მოსწონდათ, მაგრამ რადგანაც ოსმალთს მთავრობა ქართულ ენას სასტიკათ სდევნიდა და სომხურის ენის ხმარება კი თავისუფალი იყო, ამიტომ ვერას გახდენ.

ამ გარემოების საშუალებით ქართველ კათოლიკებში გავრცელდა სომხური ტიბიკონით ლოცვების შესრულება, ამან ისეთი ზეგავლენა მოახდინა ქართველებზედ, რომ ქართველ კათოლიკებმა თავის სჯულის ენათ სომხური ენა იწამეს და თან სცდილობდენ იმასაც, რომ მათ სომხური ენაც შეესწავლათ.

სომხის კათალიკების სამღვდელოების ნატვრაც
ეს იყო.

სომხური ტიბიკონის შემოტანით ქართველებში
სომხის კათალიკეთა მღვდელმა მიაღწიეს თავის ნა-
ტვრას და წადილს. ქართველ-კათოლიკებში მათ
გაავრცელეს სომხური ენა.

ქართველ კათოლიკებმა სომეხთ კათოლიკ
მღვდლების წყალობით XVIII საუკუნის გასვლამდის,
კონსტანტინეპოლში 14 ათას ქართველმა დაკარგა
ქართველი ენა და იგინი სულ გასომხდენ, ამას ასაბუ-
თებს თვით კონსტანტინეპოლის ქართველ კათოლიკეთ
სასაფლაო, სადაც საფლავის ქვებზედ ბევრს ალაგას
არის ქართული ნაწერი. ქალაქ ართვინში, 5000 მცხოვ-
რებმა ქართველ კათოლიკემ დაკარგა ქართული ენა.

შავშეთში დაიკარგა ქართული ენა რამდენსამე
სოფლებში, მაგალითად: სოფ. სათალეში, ოქრო
ბაგეთში, მამანელისში, ფხიკიურში და ბევრ სხვა
ადგილას, ამას ასე მოწმობენ ახალციხის „მისიონ.
დღიურებში“.

ასევე დაივიწყეს ქართული ენა არტაანის თემის
ქართველ კათოლიკებმა. ეს რომ ცხადია, ამას ასა-
ბუთებს შემდეგი გარემოებაც: 1660 წ. არტაანის
თემის სოფ. ველის მცხოვრებნი, რომის ტახტს
საერთო თხოვნას უგზავნიან და თან ავალეებენ, რომ
რომის ტახტმა ამათ სოფელს გამოუგზავნოს ქართუ-
ლი ენის მცოდნე მღვდელი და არა სომხის ენისა.

თუ როგორი განაჩენი მისცა რომის ტახტმა ამ თხოვნას ჩვენ ამის არ ვიცით რა.

ველელების თხოვნაში მოხსენებული:— „ჩვენ გვინდა ჩვენი ქართული ენის და ტიბიკონის მღვდელი“ იმას კი არ ნიშნავს, რომ ისინი ქართული ტიბიკონის მღვდელს ითხოვდნენ, არა, ეს ასე არ გახლავთ, იგინი ითხოვენ ქართული ენის მცოდნე ლათინის მღვდელს, ეს, როგორც მათში იმავე თავიდანვე იყო, რომ ლათინის ტიბიკონის პატრმა ქართული ენაც იცოდა. ეს პატრი ლათანურათ სწირავდა, სახარებას, სამოციქულოს ქართულათ კითხულობდა, გალობაც ქართული იყო, აღსარებასაც ქართულათ ასრულებდა და ანდერძის აგებაც ქართულათ იყო.

ამიტომ ითხოვენ ველები: ჩვენი ქართული ენის მცოდნე და ტიბიკონის მღვდელს და არა იმას, რომ ეს როგორც ქართველ კათოლიკებში მოხდა XVII საუკუნიდამ, რომ მათს ეკკლესიებში ძალ მომრეობით სომეხთ კათოლიკეთ მღვდელნი შემოიჭრნენ, მათ ლათინის ტიბიკონის პატრები განდევნეს და ქართველ კათოლიკებს სომხურათ დაუწყეს წირვა-ლოცვის შესრულება, ეს ბოროტება ველებებმა მალე შეიგნეს და იგინი ამის წინააღმდეგენიც გახდნენ.

ამის შეუგნებლობა არც შეიძლებოდა, რადგანაც სომხეთ კათოლიკის ხუცებმა ქართული ენა

არ იცოდნენ, ესენი ხალხს სომხურათ ელაპარაკებოდნენ, ამიტომ ამათ მოსპეს ეკლესიაში ყოველივე ქართულათ, დაიწყეს სომხურათ შესრულება, აღსარებისაც კი სომხურათ ათქმევინებდენ, ერთის სიტყვით ქართულს ენაზედ ყველაფერი გააქრეს, ქართველთ გასომხება დაუწყეს, ეს არ აკმარეს მათ და თვით ლათინის ტიბიკონის წესით აღშენებული ეკლესიებიც კი გადააკეთეს სომხურის ტიბიკონის გეგმით, თვით ივანე ნათლის ცემლის ეკლესიაც ახალციხეში, ამ დროს არის სომხურათ გადაკეთებული, თუმცა მისი აღშენება XIII საუკ. ეკუთვნის და ისიც ლათინის ტიბიკონის გეგმით.

რა იყო მიზეზი, რომ იმ დროს, ველელები და სხვანიც ქართველ კათოლიკენი ლათინის ტიბიკონს ქართულს ტიბიკონს უწოდებდენ, ეს გახლდათ ის გარემოება, რომ ლათინის ტიბიკონის ლოცვა და ამის აღმასრულებელი პატრები მათ დიდათ უყვარდათ, ესენი მათ ისე მოსწონდათ, რომ ლათინურს წირვა-ლოცვას მოწიწებით ისმენდნენ, ამას იგინი წმინდა მამის ენის ლოცვათ სთვლიდენ, ამიტომ მას იზეპირებოდენ კიდევ.

პატრებისაგან შესრულებული ლათინური ტიბიკონის ლოცვები მათ ისე შეითვისეს, რომ იგი მათ ბუნებაში ისე შეესისხლხორცათ და ისე შეათვისათ სულსა და გულში, რომ იგინი ლათინის ტიბიკონს და ლოცვებს პირდაპირ თავიანი მშობლიურ ქართულ

ტიპიკონათ სთვლიდენ. ამის ასე შეთვისებას კიდევ აი რა გარემოება ეხმარებოდა.

ლათინის ტიპიკონის პატრები, მათ სამაგალითო სამსახურის გამო დიდათ მოსწონდათ, იგინი პატრებს ისე უმხერდნენ, როგორც ღირსეულ პირთ, მრევლის დიდათ მზრუნველი და არა ისე, ეს როგორც გახლდათ სომეხ კათოლიკეთ ხუცებში. რომელნიც ქართველ კათოლიკებს სჩაგრავდენ დიდათ, მასთან ესენი პატრებზედ ბევრს ძვირსაც ლაპარაკებოდნენ, ეს ბოროტება ხდებოდა მარტოთ ოსმალეთის საქართველოში, სადაც ქართული ენა ოსმალთაგან იღვენებოდა, ეს გარემოება სომხეთ კათოლიკის ხუცებმა კარგათ იცოდნენ, ამიტომაც ესენი პატრების მოქმედებას ქართველობის პატივის ცემით ასმენდენ ოსმალეთს, ე. ი. აბეზღებდენ.

ოსმალოს მთავრობაც ამიტომ სდევნიდა პატრებს, როგორც ქართული ენის მცოდნეებს და ამ ენის პატივის მცემელთ და მფარველთ, ეს ხდებოდა მიტომაც, რომ იმ დროს, გათათრებულ ქართველებს ქართული ენის ხმარებას დიდათ უკრძალავდენ, ამიტომ ქართველ კათოლიკებში ქართული ენის დაცვაც პატრებისაგან იყო მათვის გულის გასახეთქი და არ ასატანი. ამიტომ მიეცნენ აქ პატრები დევნას, ქართველ კათოლიკეთ გასომხებაც მიტომ მოხდა, სადაც კი ეს დევნა არ იყო, მაგალითები საქართველოს სამეფოში, აკი აქ სომეხ კათოლიკეთ

ხუცებმა ვერაფერი გააწყეს და ქართველ კათოლიკენი ვერ გაასომეხეს.

ოსმალოს საქართველოში მყოფ ქართველ კათოლიკენი დიდი პატივის მცემლები იყვნენ პატრების, ესენი ყმაწვილებსაც კი ინახავდენ მოუნათლავს იმ დრომდე, ვიდრე შემთხვევით საიღამე პატრი გაჩნდებოდა მგზავრათ, მაშინ შემთხვევით ესენი ნათლავდენ ბავშვებს ლათინის ტიბიკონის წესით, ხდებოდა ისიც, რომ ხან ყმაწვილი დიდს სიშორეზედ, პატრთან მიჰყვნდათ ყმაწვილი მოსანათლათ, ამიტომ ხშირათ სამცხიდან გორში, აბასთუმანს და ბორჯომში გადმოსულან და პატრს მოუნათლავს ბავში. ლათინის ტიბიკონის წესით, რასაკვირველია ეს ხდებოდა სომეხ კათოლიკეთა ხუცების ჩუმათ.

ქართველ კათოლიკებს პატრები მოსწონდათ კიდევ მიტომ უფრო, რადგანაც პირველი: პატრი იყო მათი ეკლესიის მამა, მერე მათი შვილების მასწავლებელი, მასთან ექიმი, დოქტორი, ბებიაცკი, ყოველივე ამაებთან იგივე იყო მათი მოსამართლე, სუდია, ვექილი და სხვაც ასეთნი, რითაც ქართველ კათოლიკეთ ცხოვრებას და საოჯახო პატივის ცემას დიდათ ჰფარავდა მშვიდობით.

სომეხი კათოლიკეთ ხუცები კი მოკლებულნი იყვნენ ასეთ ღირსების და ცოდნას, ეს გარემოება სომხ. კათოლიკეთ ხუცებმაც კარგათ იცოდნენ,

ამიტომ ქართველ კათოლიკებს ოსმალოს საქართველოში მათ დაუწყეს ასე ქადაგება:

თქვენ ხართ სომეხ კათოლიკენი, ამიტომ თქვენი სჯულის ენაც არის სომხური, ვინც ამ ენას არ ისწავლის და ამ ენით არ იტყვის აღსარებას, ის უამისოთ იქნება დაწყევლილი და შეჩვენებული ჩვენის წმინდის კრების და მამისაგან. ამათ შესძლეს და ქართველ კათოლიკებში გაავრცელეს ის ყალბი ცნობები, რომ იგინი სომხის ტომის კათოლიკენი არიან, ხოლო საქართველოში გაქართველებულნი ქართულის ენით, ამიტომ ვალდებულნი არიან იგინი, რომ ქართული ენა დაივიწყონ და მის მაგიერ სომხური შეისწავლონ.

ამ ბოროტებაში ოსმალოს მთავრობაც იღებდა მონაწილეობას და ესენიც ეხმარებოდნენ ამ ბოროტებაში, რადგანაც იგინი გათათრებულ ქართველებს რომ ავიწყებდნენ ქართველ ენას, ქართველ კათოლიკებშიც საჭიროთ მიაჩნდათ ქართული ენის მოსპობა, ამიტომაც დაემხო ოსმალეთის საქართველოში ყველგან ქართველ კათოლიკეთ შორის ქართველი ენა, გადარჩა მხოლოდ მესხეთ-ჯავახეთის ქართველ კათოლიკენი, ესენი კი ვერ გაასომხეს დროით, თუმცა ამათაც მოხვიეს მათ ხელი მაგრათ.

აქ ერთი საოცრება ის არის, რომ ქართველ კათოლიკეთ გასომხების ტრფიალებით არამც თუ მარტოთ საქართველოში მყოფი სომეხ კათოლიკეთ

ხუცები ყოფილან ამხედრებულნი, არამედ ასევე ყოფილან მთელი სომხის კათოლიკენიც. ამის მაგალითი გახლავსო შემდეგი გარემოება, რასაც მოწმობს აბატი ნიკ. ჩოლაყაშვილი, იგივე ნიკიფორე ირბახი.

როცა რომში, პაპის ურბან VIII დროს, გადასწყდა ქართული სტამბის გახსნის საქმე. მაშინ ილერიის სომეხთ კათოლიკის ხუცებმა ასეთი მოხსენება მისცეს პაპას: იქ, სადაც ლათინის მისიონერები და ნიკიფორე ირბახი ასახელებს საქართველოს და ქართველებს, სწორეთ იმ ადგილებში სძევს სომხეთი და იქ სცხოვრობენ სომეხთ კათოლიკენი. ამ სიცრუეს მაშინათვე ნიკ. ირბახმა პაპს პასუხი მიართვა და უარი ჰყო სომეხთ კათოლიკეთ ჭორები და ცილი.

რაკი მესხეთ ჯავახეთის სომეხ-კათოლიკეთ ხუცებმა ვერა დააკლეს რა და ვერ გაასომეხეს, მის მერე მათ აი რა ქმნეს: ამ კუთხის ქართველ კათოლიკებში მოკრიფეს ყმაწვილები, ესენი წაიყვანეს ვენეციას, მხითარისტების სკოლაში სომხურათ აღზარდეს, ამათ ჩაუნერგეს სომხური ენის სიყვარული, სომხეთის, მის მერე ესენი სომხეთ კათოლიკის მღვდლათ აკურთხეს და მერე ესენი შემოუსიეს ქართველ კათოლიკებს. მართლაც ამათ თავიანთი ვალი შეასრულეს და როგორც ქართული ენის მცოდნეებმა ქართულათ იწყეს ქადაგება და ქართული ენის მტრობა, ქართველ კათოლიკ. გასომეხება.

ამათ გაავრცელეს ქართველ კათოლიკებში სომხების ტრფიალება, ქართველები დაარწმუნეს, რომ თქვენ სომხის გვარის კათოლიკები ხართ და არა ქართველებიო. თქვენი დედა ენა სომხურია და არა ქართულიო. მათ დათესეს ისეთი ბოროტება, რაც სომხის კათ. ხუცებმა ვერ შესძლეს და ვერ მოახერხეს, ასეთი ბოროტება ამათ შეასრულეს, ასეთი გადაგვარებული მხითრისტი ქართველ გვარის მღვდლები, ჩვენს დროშიაც იყვნენ, ასეთი იყო ამაზასპ საფარიანი-საფარაშვილი, რომელმაც ერთს თავის დაბეჭდილს სომხურს წიგნში, რომელიც მან დაბეჭდა 1882 წ. სამცხე-საათაბაგო რუსეთის სამფლობელო სომხეთად მოიხსენა. თუმცა ქართველ კათოლიკენი თვით გადაგვარებულ ქართველ კათოლიკეთ მღვდელთაგან ასეთ დევნაში იყვნენ, მიუხედავად იგინი რომის ხსოვნის და ლათინის ტიბიკონის პატივისცემას მაინც არ ივიწყებდენ, ზოგნი ესენი თავის შვილს აღსასდელათ რომში გზავნიდენ, ესენი იქ იღებდენ განათლებას და მერე იქვე ეკურთხებოდენ ლათინის ტიბიკონით და ესენი მოდიოდნენ სამცხე-საათაბაგოში, სადაც ქართველ კათოლიკებს „ლათინის“ ტიბიკონით და ქართულის ენით ემსახურებოდნენ.

სომეხთ კათოლიკეთ ხუცები ასეთს პატრებს დიდათ შეებრძოდნენ, ამიტომ მათ დასახმარათ ოსმალთა მთავრობასაც მიმართეს და ლათინის ტიბიკონ-

ზედ ნაკურთხ პატრებს სომხურ ტიბიკონზედ გადა-
ყვანა დაუწყეს, ვისაც ვერ გადაიყვანდნენ, იმას
მოსწამლავდენ და ჰკლავდენ, 1800 წ. სომეხ კა-
თოლიკეთ მარტიროზ ვართაპეტმა მოწამლა და ამით
მოკვდა პატრი ალოიზი, ასევე მოწამლეს პატრი ია-
კოფ საბაშვილი ბაროხი, სოფ. ოქრობაგეთს 1773 წ.
ამას გარდა მათ იმეცადინეს და სომხის ტიბიკონზედ
გადაიყვანეს პატრი ანტონ ხუციშვილი, ამ პირს
ქართულს ენაზედ ბევრი აქვს ნაწერებები, გადიყვა-
ნეს კიდევ ანტონ აღუშაშვილი, პატრი იოანე ლა-
ზარიათ ოცხელი, პატრი ანტონ თუმანისშვილი
პატრი გრიგოლ მეფისაშვილი, პატრი პავლე შაპყუ-
ლიანი, ქართული მწიკნობარი, ვისაც დარჩა 20 მეტი
ტომები ქართული ენაზედ ნაწერები, დღემდე დაუ-
ბეჭდავნი.

მიუხედავით ასეთის ბოროტების და დევნის,
მესხეთ ჯავახეთში, თვით XVIII საუკუნეში იყვნენ
თითო ოროლა ისეთ ქართველთ კათოლიკეთ მღვდელ-
ნი, სომხურ ტიბიკონზედ ნაკურთხნი, რომელნიც
მრევლში აშკარათ ლაპარაკობდენ, რომ ჩვენ ვართ
ქართველთ კათოლიკენი და არა სომხის გვარის კა-
თოლიკენიო. ესენი მრევლში უმეტესათ ქართულათ
ლაპარაკობდენ და საეკლესიო დავთრებსაც სულ
ქართულათ აწარმოებდენ, ასეთი ქართულათ ნაწე-
რის დავთრების შევრია დაცული ახლციხის ივანე
ნათლის მცემლის ეკლესიაში. ასეთი მოქართულე

მღვდლები ქართველ კათოლიკებში XIX საუკუნე-
შიაც იყვნენ.

მაგალითები 1840 წლებს სომხის მხითარისტებში
გაზრდილმა და სომხურათ ნაკურთხმა პეტრე ხარის-
ჭირაშვილმა ისურვა სომეხთ კათოლიკებისაგან თა-
ვის დახწევა, სომხური ტიბიკონის მიბაძვით, ამან
დასწერა ქართულის ენაზედ ქართველ კათოლიკეთა
ტიბიკონი, ამ საქმეში მას ეხმარებოდნენ სხვანიც.
მცირე ხნის შემდეგ ამათ მოახერხეს და ზოგი ერთ
ეკლესიებში ესენი სომხური ტიბიკონის მაგიერ
ქართულ ენაზედ დაიწყეს წირვა ლოცვის შესრუ-
ლება. ქართული ენაზედ მათ ჩინებულათ მოაწყეს
და ეს სომხურიდან ნათარგმნი ტიბიკონი ქართულ
ტიბიკონსაც დაუხლოვეს. ამით გამოვიდა იგი ქარ-
თული ტიბიკონი.

ამავე დროს, პეტრე ხარისჭირაშვილი და მის
ამხანაგ ქართველ კათოლიკეთ მღვდლებმა იწყეს
სომხურის ენიდან ქართულს ენაზედ სომხის მხითა-
რისტების სამღრთო წიგნების თარგმნა, მალე ამას
მოჰყვა მათგან ვენციაში ქართული სტამბის დაარ-
სება და იქ ქართულს ენაზედ სამღრთო შინაარსის
წიგნების ბეჭდვა. პირველათ ამათ სომხის მხითარის-
ტები ყურადღებას არ აქცევდნენ, მერე კი ნაციო-
ნალური აღღო აართვეს და ამიტომ ვენციაში ამათ
ქართული სტამბა დაუკეტეს, ყველაფერი მათი გან-
დევნეს და შემდეგ დროს, ამათ ქართულს ენაზედ
წირვა-ლოცვაც აუკრძალეს.

ამიტომ პეტრე ხარისჯორაშვილი თავის ამხანაგებით სომხეთ მხითარისტებს განშორდენ, ამათ კონსტანტინოპოლს კეთილ ქართველ კათოლიკეთა დახმარებით აღაგეს ეკლესია, შიგ მოაწყეს ქართულის ენაზედ წირვა ლოცვის შესრულება, რასაც ქართულ კათოლიკეებიც დიდათ უმადლიდენ, ეკლესიის გვერდით გახსნეს ქართველ კათოლიკეთ სასულიერო სასწავლებელი, მალე აქვე გახსნეს ქართული სტამბა და დაიწყეს ქართულად მოქმედება, ერთი სიტყვით ამ დროს ჩაედგა სული ქართველ კათოლიკეთს ხეულს.

ეს გარემოება სომხეთ კათოლიკეთ მხითარისტებს დიდათ ეწყინათ, ამათ ვერ დასთმეს, პეტრე ხარისჯორაშვილს აკრძალვა დაუწყეს, მაგრამ იგი მათ არ უვარდებოდა, ბოლოს სომხეთ მხითარისტებმა რომის ტახტს მიმართეს და დაიწყეს ქართველ კათოლიკეთ წინააღმდეგ მოქმედება, მათ დროით მიაღწიეს საწადელს და რომის ტახტი შეიყვანეს შეცდომაში და მათ ქართველ კათოლიკენი არ შეაწყნარებინეს.

ბევრი შრომა ძიების შემდეგ, რომის ტახტის წინაშე, პატრმა მიხელ თამარაშვილმა თავის შრომით და ისტორიულის გამოძიებით და ამის საბუთებით, რომის ტახტის წინაშე დასაბუთებელ იქმნა ქართველ კათოლიკეთ არსებობა საქართველოში. შემდეგ ამის მოხდა ისიც, რომ ამ სადავო საქმის გამოსაძიებლათ რომის ტახტმა თვისი გამოძიებელი დანიშნა და ამის გამოძიებისათვის საქართველოში იქმნა იგი გამო-

გზავნილი, რათა ქართველ კათოლიკეთა არსებობა ადგილობრივ გამოერკვია.

როგორც იქმნა გამომძიებელი საქართველოში ჩამოვიდა, ამ დროსაც, სომეხ კათოლიკებმა იხმარეს თავიანთებური ბოროტება და გამომძიებელი თვისკენ მიიმხრეს. გამომძიებელმა ქართველ კათოლიკეთ ძიებას ყურადღება მიაპყრო, მოისმინა ყველაფერი გულ დასმით და მერე ქართველ კათოლიკებს ასეთი ახსნა მოახსენა.

თქვენ ამბობთ, რომ ჩვენ ქართველ კათოლიკენი ვართო, რაკი საქმე ასე გახლავსო, მაშინ თქვენ მძილეთ ქართული ტიბიკონი...

გამომძიებლის ეს წინადადება იყო სომეხ კათოლიკეთაგან ნაკარნახევი და მათი ეშმაკური ჯადოსნური ზომა.

სომეხი კათოლიკებმა კარგათ იცოდნენ, რომ ამას ქართველი კათოლიკები არ იზამდნენ, რადგანაც ქართული ტიბიკონი არის ბერძნულ-სლავენური და მის მერე რუსული პოლიციური და ამიტომაც ათქმევინეს ეს წინადადება გამომძიებელს.

ქართველ კათოლიკებმა გამომძიებელს ასეთი პასუხი მისცეს: ჩვენ ქართულს ტიბიკონს არ მივიღებთ, რადგანაც ჩვენ ვართ რომის ქართველ-კათოლიკენი. ჩვენ ლათინურს ტიბიკონს ქართულათ ვსთარგმნით და ლათინური ტიბიკონი ჩვენ ჩვენს ქართულს ენაზედ გვექნება, ჩვენ ამას ვითხოვთ.

გამომძიებელმა ასეთი ბასუხი მისცა ქართველ კათო-
ლიკებს:

ლათინის ტიბიკონის თარგმნა ქართულს ენაზედ
არ შეიძლება, რადგანაც ლათინური ენა მსოფლიო
ენა არის. ევროპაშიაც, ყველა ნაციის კათოლიკებს
ლათინურს ენაზედ აქვს მიღებული და არა თავის
ენაზედ. ამიტომ რომის ტახტი ლათინური ტიბი-
კონის თარგმნის ნებას თქვენ არ მოგცემენო. რად-
განაც თქვენ ქართველ ტიბიკონის მიღების გეში-
ნიანთ და ლათინის ტიბიკონის თარგმნის ნებას
თქვენ არ მოგცემენ, მაშინ თქვენ მიიღეთ სომეხთ
კათოლიკელ ტიბიკონი, რადგანაც თქვენს ძველს
საც ეს ტიბიკონი ჰქონდათ მიღებული.

რომ ასე მოხდებოდა და რომის გამომძიებელი
ასე დააყენებდა საქმეს, უეჭველია ეს სომეხთ კათო-
ლიკებმაც კარგათ იცოდნენ, ამიტომაც ესენი იმე-
დოვნებდნენ ასე: ქართულ ტიბიკონს კათოლიკები
არ მიიღებენ, რადგანაც მისი მათ ეშინიანთ, ლათი-
ნური ტიბიკონის თარგმნის ნებას მათ რომის ტახტი
არ მისცემს და მის შემდეგ კათოლიკეთათვის ისევ
სომხის ტიბიკონი დარჩება საქმეთ და ეს უნდა მიი-
ღონ, რადგანაც ეს ტიბიკონი მათი ძველების ტიბი-
კონიც იყო.

უეჭველია ასე ფიქრობდნენ სომეხ კათოლიკენი
და მათ ამისთვის რომის გამომძიებელიც მიტომ მიი-
ბირეს თვისკენ, მაგრამ მოტყუდნენ. ქართველ კათო-

ლიკებმა გამოძიებელს ასეთი პმსუხი მისცეს:

ჩვენ ვართ რომის ქართველ კათოლიკენი, ამიტომ როგორც აქამდის ჩვენს ძველებს ლათინური ტიბიკონი ჰქონიათ მიღებული, ამიტომ საჭიროა რომ ჩვენთვისაც ეს ლათინური ტიბიკონი დარჩეს. ჩვენ ვითხოვთ ისევ ისე, როგორც ჩვენს ძველებს ჰქონიათ ლათინის ტიბიკონი, ჩვენთვის არც ქართული ტიბიკონია საჭირო და არს სომხური. ჩვენი სუოვილი და ნატვრა არის, რომ ჩვენ ტიბიკონათ უკვლავ ლათინის ტიბიკონი, ვინაიდან ეს ტიბიკონი ყოფილა ჩვენი ძველების ტიბიკონიც.

იმედია, რომ დღეის შემდგეგ, ქართველ კათოლიკენი ამ გონივრულ რჩევას, რომ ამათ ლათინის ტიბიკონი უნდათ და არა სხვა რომელიმე, ამას მტკიცეთ დაიცავენ და ამის სწორე გზას აღარ გადუხვევენ.

ქართველ კათოლიკებმა ქართული ტიბიკონის შესახებ ლაპარაკს თავი უნდა დაანებონ, როგორც აქამდის ჰქონიათ ლათინის ტიბიკონი, ეხლაცა და შემდგეგაც ეს ტიბიკონი უნდა ჰქონდეს მათ მიღებული.

ჩვენ არც იმაზედ ავხირდებით, რომ ვითომც ქართველ მეფეების დროს ქართული ტიბიკონი არ იყო, ვსთქვათ: გინდ იყო კიდევ მაშინ ქართული ტიბიკონი. თუმც ამის ძველი ფურცლები ჩვენ ვერსად რა ვნახეთ.

მაგრამ რაკი საქმე დღეს ასე მოეწყო, ამიტომ ქართველ კათოლიკობაც ვალდებულია, რომ ამ ეშმაკურს გარემოებას ღ სომეხთ კათოლიკეთ ხრიკებს

ოსტატურათ მოექცეს, სომხური ტიბიკონი ქართველებს ნაციონალურათ შესჯამს, გააქრობს, გაასომხებს ისევე, ეს როგორც სამცხე-საათაბაგოს მოხდა. ლათინის ტიბიკონით კი ამდენი ხანის განმავლობაში ჩვენ განლათინებელი არავინ გვინახავს, გასომხებულნი ქართველ კათოლიკენი კი მრავლთ არიან საქართველოში.

ამიტომ ქართველ კათოლიკებს თუ სურვილი აქვსთ და ენატრებათ, რომ მათთვის დედა ენა შეინარჩუნონ და სომეხთ კათოლიკეთა ხრიკებისგანაც განთავისუფლდნენ და გასომხებასაც ასცდნენ.

მაშინ ყველა ამ მამულისშვილური მცნების შესანარჩუნებელ ძალათ მათ ლათინის ტიბიკონი უნდა იცნან, მათ უნდა გაიკვეთონ შემდეგი მცნება შეურყევლად:—ჩვენ ვართ რომის ქართველ კათოლიკენი და ჩვენის სჯულის ეკლესიის წირვა ლოცვაც შესრულებულ უნდა იქმნეს ლათინურის ტიბიკონით, ჩვენ ამის მეტი სხვა რამ ტიბიკონები არ გვინდა, როგორც ჩვენს ძველებს უხსოვარის დროდამ ლათინის ტიბიკონი ჰქონიათ მიღებული, ამიტომ ჩვენც ეს ლათინის ტიბიკონი გვინდა.

ქართველ კათოლიკენი მხოლოდ ლათინის ტიბიკონით და ამის სწორე გზაზედ სიარულით იხსნიან თავს სომეხთ კათოლიკეთა გავლენისაგან, გასომხება და გადაგვარებისაგანაცა, სხვა გზა და საშუალება მათ ამის მეტი არა აქვსთ რა. ლათინის ტიბიკონის უარყოფთა იქმნება ქართველობის დაკარგვა და გადაგვარება—გასომხება.